

РЕЦЕНЗІЯ

доктора філософії з публічного управління та адміністрування, доцента, доцента
кафедри адміністративного та фінансового менеджменту
Дзюраха Юрія Михайловича
на дисертаційну роботу Головчак Марії Ігорівни
на тему: «Публічна політика реформування системи медсестринської освіти в
Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю
281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи.

У контексті процесів євроінтеграції та змін, що відбуваються у сфері охорони здоров'я, особливої уваги потребує реформування системи медсестринської освіти. Війна, яку розпочала російська федерація проти України 24 лютого 2022 року, ще більше ускладнила процес формування публічної політики в Україні, особливо в контексті медсестринства та медсестринської освіти. Актуальність наукового дослідження визначається зростаючою потребою у висококваліфікованих медичних сестрах та братах у контексті глобальної пандемії COVID-19, російсько-української війни в Україні та невідповідністю сучасної системи медсестринської освіти у задоволенні цих потреб. Публічна політика у цій сфері стає ключовим інструментом, спрямованим на вдосконалення освітнього процесу, підвищення якості медичних послуг та адаптацію до європейських стандартів.

З огляду на це, обраний Головчак М. І. у дисертації вектор дослідження, що висвітлює проблематику реформування системи медсестринської освіти в Україні, є актуальним та важливим для сучасної практики публічного управління, так і для розвитку теоретико-методичних засад науки в цілому.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Актуальність обраної Головчак М. І. тематики дисертаційного дослідження підтверджена її виконанням в межах науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» «Розвиток смарт-спеціалізації «креативні індустрії» у Львівській області» (номер державної реєстрації: 0123U100401), де автором запропоновано рекомендації для ефективного антикризового управління

зкладами освіти, яке передбачає не лише реагування на кризові ситуації, а й попередження їх виникнення, а також забезпечення гнучкості та адаптивності управлінських процесів (акт від 27.05.2024 р.).

Структура і зміст основних положень дисертаційної роботи.

Дисертація Головчак М. І. складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 239 сторінок, з них 170 сторінок основного тексту.

Об'єктом дисертаційного дослідження є реформування системи медсестринської освіти в Україні.

У *вступі* до дисертації Головчак М. І. визначила актуальність розвитку публічної політики реформування системи медсестринської освіти в Україні, а також сформулювала мету, об'єкт та предмет дослідження, визначила завдання, методи проведення дослідження й елементи наукової новизни. Дисертантка висвітлила практичну цінність одержаних результатів дослідження та навела дані щодо апробації його положень.

У *першому розділі* дисертаційного дослідження Головчак М. І. на належному науковому рівні обґрунтувала теоретико-методичні аспекти публічної політики реформування системи медсестринської освіти (с. 24-75). Зокрема, у першому параграфі дисертантка дослідила сутність поняття публічна політика та її роль у формуванні системи медсестринської освіти. У другому параграфі здобувач розглянула становлення та розвиток системи медсестринської освіти в Україні, сформувала ієрархічну модель становлення та реформування медсестринської освіти в Україні. Авторка проаналізувала пріоритетні напрями публічної політики, спрямовані на реформування системи медсестринської освіти в Україні, що дозволило краще зрозуміти стратегічні завдання і перспективи розвитку сучасного медсестринського освітнього сектору в країні. Вартим уваги, на наш погляд є третій параграф, у якому автор проаналізувала нормативно-правове забезпечення як напрям публічної політики реформування системи медсестринської освіти в Україні та розробила рекомендовану структуру правового кодексу системи медсестринської освіти в Україні та рекомендації для

керівників медсестринських закладів освіти щодо зміцнення системи медсестринської освіти та покращення якості медичних послуг.

Другий розділ дисертаційного дослідження Головчак М. І. присвячено аналізу стану і тенденціям реформування системи медсестринської освіти в Україні (с. 76-122). Зокрема, у першому параграфі дисертантка розглянула стан реформування системи медсестринської освіти в Україні, автором було удосконалено методичний підхід до реформування системи медсестринської освіти і медсестринства в умовах невизначеності. У другому параграфі проаналізовано вплив міжнародного досвіду на публічну політику реформування системи медсестринської освіти в Україні. У третьому параграфі здобувач обґрунтувала важливість впровадження ефективної та сучасної моделі публічної політики є важливим кроком у забезпеченні високого рівня якості медсестринської освіти. Автором розроблено чотиривимірну модель, яка включає взаємозв'язок між викладачем та студентом, викладачем та адміністрацією, викладачем та іншими викладачами, а також викладачем і закладами охорони здоров'я.

У *третьому розділі* дисертанткою наведено напрями перспективи розвитку публічної політики реформування системи медсестринської освіти в Україні (с. 123-184). Зокрема, у першому параграфі даного розділу Головчак М. І. проаналізовано роль фахових медичних коледжів у розвитку навичок ефективної комунікації серед студентів, включаючи навички спілкування, слухання, емпатії та вміння вирішувати конфлікти. У другому параграфі розкрито актуалізацію дуальної та інклюзивної освіти в публічній політиці реформування системи медсестринської освіти в Україні. У третьому параграфі автором описано сучасні вектори розвитку публічної політики реформування системи медсестринської освіти в Україні, зазначено, що запровадження цифрових технологій дасть можливість забезпечити якісну освіту незалежно від географічних обмежень та нестачі кваліфікованих кадрів шляхом використання віддалених освітніх платформ, залучення викладачів до реалізації освітнього процесу в онлайн-режимі з використанням платформ для дистанційного навчання та відеозв'язку, яке сприяє збереженню стабільності освітнього процесу й доступності

медсестринської освіти для майбутніх медсестер та є стратегічно важливим у контексті подолання викликів, пов'язаних зі складною ситуацією на ринку охорони здоров'я та навчанням під час кризових ситуацій, таких як пандемія та війна.

У висновках дисертантка узагальнила отримані результати дисертаційної роботи та надала рекомендації щодо впровадження результатів дослідження у практику реформування системи медсестринської освіти в Україні (с. 185-188).

Дисертанткою опрацьовано достатню кількість вітчизняних та іноземних джерел за темою дослідження, що засвідчує належний рівень отриманих результатів.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, наведених у дисертаційній роботі.

Під час розроблення положень дисертаційної роботи Головчак М. І. застосувала загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, що дало їй змогу повною мірою довести початково встановлені гіпотези та обґрунтувати положення новизни. Зокрема, серед застосованих здобувачкою методів слід виділити: аналіз та синтез, порівняння, системно-структурний аналіз, статистичний (кластерний та факторний аналіз), метод експертних оцінок, графічний метод, метод узагальнення.

Сформульовані дисертанткою авторські наукові положення та висновки обґрунтовані достатньою кількістю проведених досліджень та підтверджуються отриманими результатами й відповідними висновками.

Положення, висновки та рекомендації дисертантки обґрунтовані на належному методичному рівні, є достовірними та характеризуються високим ступенем наукової новизни.

Новизна основних наукових положень, висновків, а також проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Головчак М. І. виражена її метою та полягає в розробленні теоретичних положень та обґрунтуванні методико-прикладних рекомендацій щодо публічної політики реформування системи медсестринської освіти в Україні.

Серед елементів наукової новизни дисертації Головчак М. І. варто виокремити те, що автором:

– *вперше* розроблено чотиривимірну модель, яка враховує динаміку взаємодії між визначеними пріоритетними напрямками публічної політики реформування системи медсестринської освіти в Україні та аналізує взаємозв'язки викладача зі студентом, адміністрацією, викладачем та закладами охорони здоров'я на основі виокремлених компонент підтримки, партнерства, співпраці, наставництва, відкритості, поваги, довіри, комунікації та саморозвитку, що забезпечуватиме комплексний підхід до розуміння і оптимізації взаємозв'язків у публічній політиці реформування системи медсестринської освіти, відображаючи потреби та вимоги сучасного суспільства.

Автором *удосконалено*:

– методичний підхід до реформування системи медсестринської освіти і медсестринства в умовах невизначеності, який на відміну від існуючого зосереджується не лише на реагуванні на кризові ситуації, але й на превентивній функції, забезпечуючи гнучкість та адаптивність управлінських процесів, і дозволяє сформулювати рекомендації для ефективного антикризового управління;

– модель публічної політики реформування системи медсестринської освіти, яка на відміну від існуючої, передбачає конкретизацію та застосування інструментів участі громадськості у формуванні та реалізації політики, що сприятиме забезпеченню відкритості, прозорості та врахуванню інтересів стейкхолдерів у процесі реформування системи медсестринської освіти;

– підходи до формування комунікативної культури у сфері реформування системи медсестринської освіти в Україні, яка попередньо була представлена лише фрагментовано, запропоновано комплекс заходів для систематичного покращання навичок спілкування, емпатії та готовності студентів до самостійної медсестринської практики, що визначить передумови утворення інноваційного та конкурентоспроможного медсестринського кластеру в Україні.

Разом із тим, в дисертації Головчак М. І. *набули подальшого розвитку*:

– понятійно-категоріальний апарат публічної політики реформування системи медсестринської освіти в Україні, зокрема, окреслено та уточнено

підходи до визначення дефініцій таких понять, як «публічна політика», «публічна політика у сфері охорони здоров'я», «формування політики», «медсестринська практика», який на відміну від існуючих включає науковий підхід до трактування поняття «система медсестринської освіти» як комплексної структури навчання, спрямованої на підготовку висококваліфікованих фахівців, з метою забезпечення високого рівня знань, навичок та компетентностей у сфері догляду за пацієнтами й забезпечення їхнього фізичного та психологічного благополуччя;

– ієрархічна модель становлення та реформування медсестринської освіти в Україні, яка доводить, що медсестринська освіта в Україні зазнала значних перетворень, особливо після проголошення незалежності. Визначено та проаналізовано пріоритетні напрями публічної політики, які спрямовані на реформування системи медсестринської освіти в Україні, що дозволить сформулювати стратегічні завдання і перспективи реформування системи медсестринської освіти в Україні.

Положення наукової новизни сформульовані належним чином, характеризуються високим ступенем обґрунтованості та свідчать про значний рівень наукового пізнання автора.

Теоретична цінність одержаних результатів дослідження.

Серед розроблених Головчак М. І. положень наукової новизни, які характеризуються теоретичною значущістю, слід відзначити такі: авторську чотиривимірну модель, яка враховує динаміку взаємодії між визначеними пріоритетними напрямками публічної політики реформування системи медсестринської освіти в Україні; пропозиції щодо удосконалення моделі публічної політики реформування системи медсестринської освіти, що сприяють забезпеченню відкритості, прозорості та врахуванню інтересів стейкхолдерів у процесі реформування системи медсестринської освіти. Результати дисертаційної роботи Головчак М. І. характеризуються високим рівнем теоретичної цінності та належним ступенем їхнього застосування у сфері публічного управління.

Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні результатів дослідження Головчак М. І. у формі практичних рекомендацій у

КЗВО ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського» під час викладання дисциплін «Менеджмент та лідерство в медсестринстві» (освітньо-професійно програма «Сестринська справа» спеціальності 223 Медсестринство першого (бакалаврського) рівня.

Зокрема, сформовані здобувачем в дисертації основні положення і рекомендації, схвалені та використовуються у практичній діяльності Департаменту освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації у процесі формування окремих елементів стратегії розвитку освіти Львівської області з метою надання рекомендацій медсестринським закладам освіти щодо впровадження в українську систему медсестринської освіти стратегії сталого розвитку (довідка від 04.06.2024 р. № 02-10/1235); ДУ «Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії Міністерства охорони здоров'я України» при організації професійно-орієнтованих тренінгів з розвитку комунікативної культури для медичних сестер (довідка від 04.06.2024 р. № 499/24).

Повнота викладу основних наукових положень, висновків в опублікованих працях.

Опубліковані Головчак М. І. праці повністю висвітлюють представлені у дисертації положення наукової новизни.

Загалом, за темою дисертації опубліковано 15 наукових праць, зокрема, 6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у науковому виданні іншої держави, яке включене до міжнародних наукометричних баз даних: Index Copernicus International, BazTech, BazEkon, E-Journal Gateway, DOAJ, а також 8 тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та наукових семінарах.

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише результати, які були отримані дисертанткою особисто. Кількість публікацій, їхній обсяг та якість відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій, представлених на здобуття наукових ступенів.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи.

Дисертація Головчак М. І. справляє позитивне враження, має важливе науково-практичне значення. Проте, окремі авторські позиції спонукають до дискусії та є темою для обговорення у межах публічного захисту даної роботи, зокрема:

1. У другому розділі (підрозділ 2.2) дисертанткою здійснено аналіз впливу міжнародного досвіду на публічну політику реформування системи медсестринської освіти в Україні, без деталізації способів чи напрямів його впровадження у сучасні реалії української медсестринської освіти, що дозволило б виокремити шляхи імплементації міжнародного досвіду у межах існуючої системи медсестринської освіти.
2. У табл. 2.2 (с. 101) варто детальніше обґрунтувати кожний з механізмів впливу міжнародного досвіду, що сприяло б кращому розумінню їхньої важливості та ефективності у контексті реформування системи медсестринської освіти в Україні.
3. У підрозділі 2.3 при групуванні особистісно-професійної активності викладачів у кластери на основі їх схожості за ознаками, авторкою сформовано три кластери, але дискусійним є питання оптимальної кількості кластерів.
4. У підрозділі 3.2, а саме на с.167, потрібно було детальніше пояснити, як інтерактивні технології можуть бути інтегровані в освітній процес, наводячи конкретні приклади мультимедійного контенту та навчального програмного забезпечення.
5. У підрозділі 3.3 потрібно було краще структурувати абзаци, щоб кожен з них мав чітку тему або ідею (розділити тексти на менші абзаци для кращого розподілу інформації).
6. На с.180 вважаємо, варто було б доповнити концепцію бренду сучасного викладача медсестринського закладу освіти, зробивши акцент на його цифрову компетентність, соціальну відповідальність та активну участь у наукових дослідженнях, що сприяло б формуванню у студентів не лише професійних знань та вмінь, але й розвитку в них критичного мислення, креативності та готовності до постійного самовдосконалення.

Загалом, наведені зауваження не впливають на зміст дисертації, мають характер наукової дискусії і не знижують високу оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

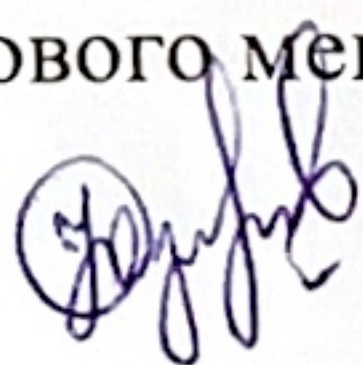
Дисертація Головчак Марії Ігорівни на тему: «Публічна політика реформування системи медсестринської освіти в Україні» є завершеною науковою працею та має теоретичне і практичне значення. У дисертації розв'язано науково-практичне завдання, що полягало в обґрунтуванні теоретичних положень та обґрунтування методико-прикладних рекомендацій щодо публічної політики реформування системи медсестринської освіти в Україні.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам освітньо-наукової програми, яку успішно завершила здобувачка, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Головчак Марія Ігорівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»).

Рецензент,

доктор філософії з публічного управління та адміністрування,

доцент, доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

Національного університету «Львівська політехніка» Юрій ДЗЮРАХ

Підпис Дзюраха Ю. М. засвідчую

Вчений секретар

Національного університету «Львівська політехніка»

кандидат технічних наук, доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ